

Summa contra gentiles

Első könyv, hatodik fejezet

Aquinói Szent Tamás

Nem könnyelmű dolog egyetértésünket adni ahhoz, ami a hit tárgya, habár ez meghaladja az emberi ész

Az efféle igazságokban hívők azonban — mely igazságokkal kapcsolatban az ész nem szolgál semmiféle tapasztalattal — nem könnyelműen hisznek, mintegy „mesterségesen kieszelt meséket követvén”,¹ ahogyan azt Péter apostol mondja. Az isteni „bölcesség titkait”² ugyanis maga az isteni bölcsesség méltóztatott föltárni az emberek számára, amely mindent a legteljesebb módon tud, s amely megfelelő érvek segítségével mutatja meg jelenlétét, valamint tanításának és sugalmazásának igazságát. Avégett pedig, hogy megerősítse azokat az igazságokat, amelyek meghaladják a természetes megismerőképességet, olyan vizuálisan érzékelhető műveket mutatott föl, amelyek az egész természet képességét fölülmúlják, úgymint a betegségek csodás gyógyulását, a holtak életre kelését, az égitegek csodálatos átalakulását, sőt, ami még ennél is csodálatraméltóbb, az emberi elmére gyakorolt olyan sugalmazást, amelynek révén még az idioták és a teljességgel egyszerű elmék is képesek egy pillanat alatt megragadni a legmagasabb rendű bölcsességet és ékesszólást, amennyiben eltölti őket a Szentlélek adománya. Miután ezek ismertté váltak (*quibus inspectis*), az említett bizonyíték hatékonysága nem pusztán az egyszerű emberek megszámlálhatatlan sokaságát, hanem a legbölcsebbeket is a keresztény hit követőivé tette, s nem a fegyverek erejével, nem is az érzéki vágyakozás számára fölkínált ígérettel, hanem éppenséggel — és ez a legcsodálatraméltóbb — az üldözők zsarnoksága közepette. A keresztény hit olyan dolgokat hirdet, amelyek meghaladják az emberi értelmet, megzabolazza az érzéki élvezeteket, s mindannak megvetésére tanít, ami ehhez a világhoz tartozik. A legnagyobb csoda és az isteni sugalmazás nyilvánvaló műve az, hogy a halandó emberek egyetértésüket adják mindehhez, és — megvetvén a látható dolgokat — kizárólag a láthatatlan dolgok felé törekszenek.

Az pedig, hogy mindez nem előzmények nélkül és véletlenszerűen történt, hanem isteni elrendezés szerint, nyilvánvaló abból, hogy Isten a próféták számos jövendölése révén már előre kinyilvánította, hogy ezt fogja tenni. E próféták könyvei nagy becsben állnak nálunk, mivel tanúságot tesznek a hitünkről.

¹ 2P 1,16. (*Újszövetségi Szentírás*. Szent István Társulat, Budapest 1996. Alább is e kiadásból.)

² Job 11,6.

A megerősítés ezen módját Szent Pál is érinti a Zsidókhoz írott levelében: „Hogyan fogunk megmenekülni mi, ha nem törődünk ilyen nagy üdvösséggel, melyet, miután az Úr hirdetésével vette kezdetét, azok, akik hallották volt, erősítettek meg számunkra, miután Isten is velük együtt bizonytságot tett jelekkel és csodákkal és sokféle erőkkkel és a Szentlélek közléseivel akarata szerint?”³

A világnak ez a csodálatos megtérése a keresztény hitre a legnyilvánvalóbb bizonyosság arra, hogy a múltbeli jelek valódiak voltak, s nem szükséges megismételni őket, mert az okozatukban evidens módon megmutatkoznak. Minden jelnél csodálatosabb volna ugyanis az, ha a világot egyszerű és alacsony származású emberek vezetnék el csodálatos jelek nélkül oda, hogy ily magasrendű dolgokban higgyen, ily fáradságos feladatokat vigyen véghez, s ily távoli dolgokban reménykedjék. Isten mindazonáltal még a mi korunkban is véghezvisz — a szentjei révén — csodákat a hit megerősítése végett.

Azok azonban, akik téves nézetekre alapozott szektákat hoztak létre, ezzel ellentétes utat jártak, ahogyan ez nyilvánvaló Mohammed esetében, aki az érzéki gyönyörök ígéretével csábította magához az embereket. Az érzéki gyönyörök után azért sóvárognak az emberek, mert a testi vágyakozás erre ösztönzi őket. Mohammed olyan, az ígéreteivel összhangban lévő előírásokat hagyományozott a követőire — szabadjára engedvén ezáltal a testi gyönyört —, amelyekben nyilvánvaló az engedelmesség a testi élvezeteknek elkötelezett emberek iránt. Nézetei igazságának alátámasztására kizárólag olyasmikkel hozakodott elő, amit még a közepes értelmi képességekkel rendelkezők is könnyedén fölfoghatnak, s még az általa tanított igaz dolgokat is számos mesébe illő és teljességgel hamis doktrínával vegyítette. Nem mutatott fel egyetlen természetfeletti jelet sem, márpedig kizárólag ezek szolgálnak megfelelő módon tanúságul az isteni sugalmazásról, minthogy az a látható működés mutatja meg az igazság láthatatlan sugalmazás ihlette tanítóját, amely nem eredhet mástól, csupán Istentől. Épp ellenkezőleg, azt állította, hogy küldetése fegyvereinek erejében áll: a fegyverek viszont olyan jelek, amelyek éppenséggel a rablókat és a zsarnokokat jellemzik. Már a kezdetekben sem hitt benne egyetlen bölcs, az isteni és emberi dolgokban jártas ember sem, pusztán vad, a pusztában vándorló emberek, akik egyáltalában nem voltak tisztában az isteni tanítással. Az ő sokaságukra támaszkodva kényszerített másokat Mohammed — fegyvereinek erejével — arra, hogy vallásának a követői legyenek. S a korábbi prófétáknak egyetlen olyan Istentől származó jövendölése sem létezik, amely tanúságul szolgálhatna számára, mi több, az Ó- és az Újtestamentum csaknem minden tanúbizonyosságát kiforgatja képtelen értelmezéseivel, ahogyan az nyilvánvaló annak, aki megvizsgálja a vallását. Fortélyos dolog volt ezért a részéről az, hogy követőinek nem engedélyezte az Ó- és az Újtestamentum olvasását, nehogy ezek a könyvek érvekkel szolgálhassanak állításai hamisságára. Mindennek alapján nyilvánvaló, hogy mindazok, akik az állításainak igazságában hisznek, könnyelműen hisznek benne.

³ H 2,3–4.